DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA *DE* FVLIGINE

QVAM

SVB DIVINI NVMINIS PRAESIDIO

CONSENSV ET AVTORITATE

GRATIOSISSIMAE

FACVLTATIS MEDICAE

IN

INCLYTA ALTDORFINA

PRO LICENTIA

VMMOS IN ARTE SALVTARI HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORVM LEGITIME IMPETRANDI

PVBLICAE COMMILITONVM DISQVISITIONI SVBMITTET

AD D. XXVII NOVEMBR. A. MDCCXXII.

D. LVDOV. CHRISTIAN. LEVTWEIN
WALDENBVRGENSIS HOHENLOICO-FRANCVS.

ALTDORFI,
LITERIS MAGNI DANIELIS MEYERI.

PRAEFATIO.

INter ea, quae Medicis exprobrari solent, non ultimum hoc est, quod varias res sordidas nimis familiariter tractent. Neque hoc omnino negari potest, sed quotidianis exemplis urinae, cruoris, saniei, aliarumque sordium, ex humanis corporibus prodeuntium (quarum inspectio medicinam facienti saepissime ne-
ssaria est,) comprobatur. Praeterea remediorum, quibus mor-
i curantur, materia non raro a talibus depromitur rebus, quas
lerique homines tanquam sordidissimas aspicere, multo magis at-
ingere manibus, verentur; quod profecto de tot animalium ster-
oribus, de ipsa urina, de bufonibus, araneis, scorpiis, serpenti-
us manifestum est. Sunt insuper haec multa alia, quibus se
ortales vel leviter contaminare formidant, medicinae nihilomi-
us destinata, cujusmodi esse FVLIGINEM nemo diffitetur;
t sane vulgo, negotium aliquod turpe ac odiosum detrectaturis,
elut in proverbio dicitur: Man möge sich nicht damit berußen.
Haud igitur perperam objici medicis videtur illud cum rebus
ordidis commercium: Ast enimvero, num propterea despicatui
ucere ipsos convenit, quod conservandae hominum valetudinis
c vitae in gratiam, tantum molestiae sibi sumant, & e rebus
ngratissimis indicia praesentis ac futuri status sollicite quaerant,
c investigent quid faciendum sit? si pariter e contemptissimis
bjectisque rebus saluberrima medicamenta conficere studeant?
Neque enim ex pretio, sed ex virtute potissimum aestimare de-
et remediorum praestantiam, & paulo amplius mereri videtur
lle, qui vilia & facile parabilia medicamenta, in pauperum
raecipue auxilium afferre, quam qui pretiosis saltem uti nove-
it. Quare mihi etiam FVLIGO haud adeo indigna, nec sor-
ida nimis & abjecta res visa fuit, quo minus eandem, propter
multiplices egregiasque utilitates, quas humanae valetudini con-
erre potest, singulari exercitatione, Inauguralis Speciminis loco,
publice commendarem. Faxit DEVS ut feliciter!

§. I.

Quanto magis tritum ac vulgo quoque usitatum est ful ginis vocabulum, tanto minus circa etymon ipsius originis evolutionem me occupatum esse oporte Vix etiam sine fastidio recensere possem inanes qu rundam Philologorum conjecturas, quibus a *fusco*, vel a *furn* vel denique a *furvo* derivari *fuligo* videtur. Probabilius a *f mo* appellata *fuligo* creditur, quasi *fumiligo*, quemadmodum udo formatur uligo, quasi udiligo. Et sane ista derivatio eo m jorem habet verisimilitudinem, quo clarius constat etiam phy ce *fuliginem* progigni ex *fumo*. Latinorum *fuligini* respond Græcorum λιγνὺς, quod communissimum ipsis est vocabulu Aliquid diversum quodammodo significare nonnullis videtur ἀσβόλη ἡ aut ὁ ἄσβολος, & αἰθάλη aut ὁ αἴθαλος, quo e am *Marcellus Vergilius* (a) inclinat. Mihi autem *Dioscorid* ipsum evolventi liquido apparet, hunc autorem promisc λιγνὺν & αἰθάλην posuisse ad designandam generatim *f liginem*, τὴν ἀσβέλην vero speciatim *pictorum fuliginem* nunc passe, quae qualis sit, nos infra docebimus. Germanorum co mune ac veluti unicum *fuliginis* vocabulum est, Ruß, quod indigitandas differentias quasdam variis epithetis amplificar e. g. Ofen-Ruß, Glantz-Ruß, Kien-Ruß &c. Si quis aliaru nationum *Synonyma* & fuliginis appellationes scire desider eum remitto ad *Mantissam Lexici Castello-Brunoniani*.

§. II.

In eo autem & Græci & Latini & Germani verè inter conveniunt, quod τὸ *fuliginosum* praedicari possit ac soleat rebus quibusvis nigrore sordido inquinatis. Ita *Vulcanus Homero* (b) αἰθαλώεις θεὸς, *fuliginosus Deus* appellatur, & *H pocrates* τὴν λιγνυώδη γλῶσσαν, (c) *fuliginosam linguam* di pro atra aridaque, & λιγνυῶδες σίαλον, *salivam fuliginosam* (

πλύε

(a) not. & commentar. in Dioscor. p. m. 93. (b) Iliad. L. H.
(c) L. III, Epid. ægr, 12. (d) L. II. de morb.

μέλα denique λιγνυώδεα (e) *ſputa fuliginoſa* pro nigricantibus. Quoties latine loquentes τῦ *fuliginoſi*, perinde ac *fumoſi* appellationem ad quodlibet obſcurum, ſordidum, nigrum transferant, il attinet dicere, nec ſimiles Germanorum, præſertim hujus regionis, loquendi modos commemorare; quandoquidem vulgatiſſimum eſt, rem unamquamque conſpurcatam nigredine, beruſt vel rußigt cognominare, quemadmodum opifices in ferrariis officinis eadem de cauſa κατ' ἐξοχὴν, per ſeria & jocum die Rußigen nominant. Ad homonymiam *fuliginis* hoc porro ac praecipue pertinet, quod idem vocabulum diverſis rebus aliis imponatur, etiamſi nulla nigredine notatis: ita ſordes, quae per cutem expirant & pulmonum exhalationes *fuliginum* nomine apud medicos veniunt, de quibus extant doctorum prolixae commentationes & integra diſſertatio quondam hic loci habita (f). Taceo, quod *arſenicum* & *Mercurius* a Chimicis quibusdam *fuliginis metallorum* titulo nuncupentur (g).

§. III.

Dimiſſa fuliginis onomatologia, quando nunc ad ipſius rei definitionem progredior, hanc non adeo expeditam deprehendo. Certe non ſatisfacit iſta Galeni (h), quod fuligo ſit materiae terreae ad plenum peruſtae exhalatio, differens a fumo, qui ſit ex ſemiuſta & humida materia proveniens exhalatio. Quamvis enim generis loco poſitam admiſero exhalationem, utpote modum generandae *fuliginis* declarantem, & ab ipſomet *Ariſtotele* (i) approbatam, attamen reliqua definitionis membra pleraque minus convenire videntur, praeſertim quod attinet *ad ſpecificam a fumo diſcrepantiam.* Neque vero *Ariſtoteli* penitus adſtipulari poſſum, qui iſtud exhalationis in *fuliginem* veram abiturae genus nimium reſtringit, ad ceram, thus, picem, & huic ſimilia corpora, lignorum vero exhalationem non niſi *fumum* eſſe ſtatuit,

(e) Coac. praenot. (f) Praeſ. D. J. P. Brunon. Reſp. Erdm. Kupiz. 1688. (g) Mart. Ruland. Lex. Alchim. p. m. 224. (h) adverſus Lycum cap. 2. (i) Lib. III. Meteorolog. cap. 9.

tuit, quemadmodum olei & eorum quaecunque oleosa sunt *nidorem* duntaxat. Haec sane distinguendi ratio nimium subti lis ac praeter necessitatem facta esse, & solummodo diversar producti formam externam, quoad densitatem aut raritatem re spicere videtur. Mihi vero citra talem doctrinae subtilitatem licebit simpliciter ac generatim *fuliginem*, quae proprie dicitur describere, quod sit *concretum oleoso- aut sulphureo-salino-te reum, plus minusve densum aut rarum, plerumque nigrum a foetidum, e rebus variis ignem flammamque concipientibus, v ipsiusignis, comburendo, sub forma fumi primitus productum.*

§. IV.

Concreti vocabulo in definitione uti ideo libuit, ut tacit quasi insinuarem, omnem fuliginem esse corpus imperfecte mix tum, & evidenter coagmentatum e diversi generis particulis non tam a natura quidem, quam artificio & casu conflatum *Materiam* ex qua fuligo generatur, summatim appellavi re quæ ignem & flammam concipere, & comburi possunt, tamet quaedam sint, quæ promtissime exardescunt & conflagrant, ne que tamen ullam notabilem stabilemque reddunt *fuliginem*, se in vaporem aut fumum extenuantur, atque evanescunt, quo sane spiritus vini, & sulphuris communis exemplo manifestum est. Ea igitur φλογιστὰ aut ignem flammamque alentia corpo ra tantum *fuliginem* praebent, quae praeter subtiliores oleosa salinas etiam crassiores sulphureas aut pingues atque terreas pa ticulas complectuntur. Cujusmodi *in singulis tribus* (sic dictis *naturae regnis* multa & varia reperiuntur, cumprimis vero a *vegetabili*. Vix enim ulla est planta & arbor, ex qua ejusqu partibus igne accensis & combustis, quemadmodum fumus elic ita *fuligo* colligi nequeat. Praecipue autem e *lignis & cort cibus*, nec non *lignosis radicibus*, *succis* item *pinguibus ac re nosis* (ne quidem camphora excepta) id fieri posse, multo n tius est, quam ut verbis probari debeat. Ex *animali regno* s militer cuncta, quae ignem & flammam nutriunt, *fuligine*

præber

praebent, quod non solum de partibus duris, videlicet *offibus & cornibus*, sed & molibus, quin etiam liquidis, e. g. *fanguine*, dummodo ficcatis & ab humiditate aquea liberatis, nec non de *pinguedine vel adipe & axungia*, abunde conftat. Seorfim *e butyro fuliginem* medicamentofam *Diofcorides (l)* conficere docuit, cujus nos rationem infra declarabimus. Denique ex *minerali regno* totum *bituminis genus fuliginem* impertire valet, quod non folum de *lithanthrace* feu *carbone foffili lignisque ac cefpitibus bituminofis*, de *terra ampelite*, de *Gagate*, fed & de ipfo *fuccino*, quin etiam de *petroleo*, & aliis bituminibus liquidis exploratum habetur.

§. V.

Et tot igitur tamque diverfis materiis urendo & concremando exfurgit *fuligo*, generaliter quidem una eademque, fed fecundum *fpecies combuftarum rerum, & ipfius combuftionis circumftantias, valde differens*, ut profecto arduum fit omnes *fuliginis* varietates obfervare, nedum fcripto comprehendere. Nos primum *communes & genericas affectiones praecipuas paulo curatius* rimabimur, e quibus deinde fpeciales differentias aeftimare facilius licebit, de *externis* quidem, & quae fenfibus ftatim obviae funt, *communibus fuliginis qualitatibus*, in definitione jam traditis, & nemini ignotis, nil attinet repetendo dicere. Juvabit potius exponere illa phaenomena, quae ex analyfi chimica *fuliginis* emergunt, & compofitionem ejus ac veluti principia illucidant. In quavis igitur *vera fuligine* deprehenditur multum *olei empyrevmatici*, nec parum *phlegmatis*, quod deftillando provocatum fecum vehit *Salis volatilis* modicum, *acido* quodam *fpiritu* contaminatum ac veluti ligatum: maxima vero quantitas eft *materiae terreftris fixae*, feu *capitis mortui*, quod penitus peruftum aliquid *Salis fixi alcalici* elargitur. Horum principiorum proportio, fecundum fpecies ipfius fuliginis atque res, a quibus ea provenit, haud parum variat.

§. VI. *Cau-*

(l) L. II, c. LXXXI.

§. VI.

Causam fuliginis efficientem in definitione solum quider nominavi *ignem*, quatenus scil. urendo et inflammando agit i materiam idoneam; cui actui quantum commodet, quamqu necessarium sit *aëris ambientis commercium*, ne quidem verb indicare opus est, cum nemo vel maxime rudis ignoret, sir aëris accessione ignem suam efficaciam exercere non posse, se protinus extingui. Habet autem insuper in efformanda *fuligin* postea quam ignis suo officio circa eandem jam defunctus est aër singularem utilitatem, quae mox edocebitur, ubi priu communem originem, omnemque modum quo *fuligo* enascitur a principio breviter exposuero. Ignis igitur, materiae ad s suscipiendum atque alendum idoneae admotus, compagem eju celerrimo rapidoque motu suo dissolvit, et quascunque mobile particulas *in forma fumi* secum abripit atque dispergit, quous que agitatio ipsius continuatur, quod quidem per majorem au minorem illius vehementiam, tum et corporum solidorum, qua circumposita sunt, distantiam determinari solet. Remittent enim ignis impetu, ac dissipatione fumi a corporibus objecti cohibita, particulae ejus horum superficiei ac parietibus sensim s affigunt, et ab aëre circumfuso comprimuntur.

§. VII.

Quo magis autem crassus sive densus est aër, eo promptic atque largior succedit *fuliginis* generatio, quemadmodur videmus in ista conditione aëris, nocturno cumprimis tem pore, accensis facibus piceis, etiam sub dio, liberaliter descen dere condensatas in *fuliginem* fumi moleculas. Multo auter facilius atque copiosius colligitur *fuligo*, si fumosae exhalation ad solidorum corporum propinquorum latera, parietes, laque ria, fornices inprimis allisae, per eundem aëris circumfusi elat rem comprimuntur: quare camini seu fumaria per autumnum hyemem verisque initium *fuligine* magis abundant, quam p aestatem, non solum quia illo tempore plus, quam per ho

ligni

gnorum in foco consumitur, sed etiam, si par sit consumptio, ımi tamen ab aëre gravi crassoque potentius in fuliginem denntur, quam ubi rarior leviorque atmosphaera extiterit. Caeerum aëris humida diathesis, ubi modum non excesserit, ad ſius crassitudinem, & per consequentiam quoque ad *fuliginis* ajorem proventum, contribuit, nimia vero eundem impedit, olliquando aut fientis aut jam factae *fuliginis* salia, totamque ateriam ejus resolvendo in liquorem, cujusmodi stillationes, elo nubilo & valde humido existente, in caminis contingere ılgatissimum est.

§. VIII.

Quanto minus itaque obscurum est illud *aëris in perficienda ıligine officium*, tanto magis arduum est cognoscere, quomodo nis non tantum natura subtiliores ac proprie volatiles incensae ateriae particulas, aqueas, salino-urinosas & acidas, tum & oosas, verum etiam, quae ignis impetum alias sustinere, mi-ısque hinc dissipari, sed stabiles permanere solent, salino-alcaas nempe, fixas propterea dictas, ipsasque terreas, tanta coa simul in fumum resolvere, & in materiam fuliginis congreıre queat? Ast enimvero, si consideretur ordinaria illa ignis olentia, rapacissimusque motus in materia, quae accenditur que comburitur, haud difficulter poterit mente concipi, quod on solum ipsiusmet ignis particulae tam velociter violenterque itatae, & quaquaversum, praecipue vero in altum vibratae, l & cum his una concitatae, similique impetu abreptae, corrum ardentium moleculae subtiliores, secum attollere & elere queant alia, per se minus mobilia, sed graviora corpuscula: quam tumultuariam dissipationem non parum contribuere vitur exardescentis materiae particularum dissimilitudo, in figura mole, ut unum genus earum mutua collisione alteri velut alas dere; & *in sphaeram fumi* semet invicem abripere queant. ıeterum neque hoc negaverim, quod, quemadmodum *ignis nime sincerus est corporum mixtorum analysta*, sed materiae,

B quam

quam sua vi invadit, dissolvit ac segregat, alienas saepe forma inducit, communissimo praesertim *empyrevmatis* exemplo, it post dissolutionem istam ac dissipationem adeo confusam, mate ria denuo ad quietem se componens, ac per aërem, dicto ante modo, condensata, in aliud novumque schema converti, & qua hactenus *in ipso fumosae exhalationis actu* mere volatilis app ruerat, iterum quoad partem aliquam fixa reddi possit.

§. IX.

Hactenus ea tantum proposui, *quae generatim circa ful ginis naturam & originem observanda veniunt.* Opportunu jam erit, *potiores ejusdem differentias, cum ratione materiae, e qua fuligo producitur, tum & formae, quam induit*, stricti attingere. Ostendi autem antea in §. IV. *immensam esse vari tatem materiae*, ut, perpaucis rebus ignem alentibus excepti ardentia quaevis ac fumum emittentia corpora reddant etia *fuliginem.* Caeterum hoc etiam est in confesso, quod *qua dam materiae prae aliis copiosiorem, aliae aliam, rariorem sive su tiliorem*, aut *crassiorem magisque compactam, fuliginem* praeb ant, quod, sicuti per singulas materiae species accurate vix p test decerni, ita certum hoc est, tam *quantitatem*, quam etia *qualitatem fuliginis* ex una eademque materia oriundae, plu mum *discrepare pro diverso ignis gradu & modo*, tum quoq *pro diversa conditione locorum, quibus fit ustio materiae, & fu ginis collectio.*

§. X.

Quoniam ergo illae *differentiae* in universum haud fa declarari queunt, consultum esse puto *aliquibus* saltem *exemp* iisdemque notioribus, aut certe notabilioribus, *per artem ac s dium quoddam conficiendae fuliginis*, varietatem ejus illustra Occurrit autem primum commemoranda *fuligo ista vulgati quae, ex residuo seu capite mortuo resinae impurioris in picem coctae* (quod operarii in Thuringia communiter Pech=Gre vocant) *elaboratur.* Modum ejus quam accuratissime descri

Io. C

. *Conr. Axtius*, in eruditissimo *Tract. de arboribus coniferis & ice conficienda (m)*, cujus verbis, utpote illarum rerum maxime nari ac fide digni viri, totum negotium exponere mihi liceat. Edificant in casa *fuliginis*, in der Kienrauchs-Hütten, ca- " eram quadratam undique clausam, ita ut ne rima quidem in " a relinquatur, per quam fumus evolare potest. Cameram " am lubet vocare obscuram, quia revera est obscura, non tan- " m quod nullum lumen intrare possit, sed etiam quod illam " mus & *fuligo* undiquaque nigram & obscuram reddant. " aec undique est clausa, ut jam dixi, praeterquam in superiore " rte, illa tamen minime est aperta, sed sacco lineo pyramida- " undique expanso clauditur. Ad latus hujus camerae fa- " unt furnum oblongum, humilem, in extrema parte foramen " bentem, in quo *residuum picis* accenditur. Furnus interius " t cavus, & undique, praeter foramen illud, clausus, cavitas fur- " pertingit usque ad cameram obscuram. His ita fabrefactis, " ner quidam ante foramen furni sedens, partem aliquam capi- " s mortui in foramine accendit, sique fere conflagrata est, " us addit, & ita continuat, donec omne sit conflagratum. " umus interim piceus per cavitatem furni intrat in cameram, " ui cum exitum non invenit, sublime petit, ubi sacco illi pyra- " idato adhaerescit & condensatur. Si itaque tantum *fuligi-* " *s* in sacco collegerunt, quantum satis est, puer saccum bacu- " pulsat, & ita *fuliginem* in pavimentum camerae decutit. " ac deinde doliola & vascula latiuscula & longa, Kienrauchs- " ässer & Kienrauchs-Butten vocant, replent, & ita diven- " unt. "

§. XI.

Iam olim quidem usitatum fuisse *artificium parandi fuligi- em ex resina aut pice concremata*, satis constat ex *Vitruvio (n)*, ujus tamen descriptio est paulo obscurior, modusque colligendi, uantum apparet, rudior, quem *Plinius*, tametsi exscripsisse vi- deatur

(m) Cap. XV. (n) Lib. VII. cap. 10.

deatur *Vitruvium*, penitus praetermisit, ac nihil de eo comme-moravit, nisi quod pridem *aedificaverint* homines *officinas, resi-nae vel picis exustae fumum non emittentes (o)*, & quod eo-dem modo *ex taeda fiat fuligo, & laudatissimum atramentum*. Similiter *Dioscoridis (p)* enarratio *modi fuliginem pictorum con-ficiendi*, tanquam eo tempore nimium vulgaris, vix quicquam memoratu dignum exhibet, praeter id, *quod ista fuligo*, qua praestantissima sit, *ex officinis vitriariis colligi soleat*. Singula-rem vero *fuliginis ex butyro producendae rationem* hanc tra-dit *(q)*: „ Butyrum in lucernam novam ingestum accenditur „ fictilique operculato, quod superne in siphunculi speciem des-„ nat, & infima parte cuniculos clibani modo habeat, crematu „ & subinde aliud in absumti locum sufficitur, dum coacervetu „ *fuliginis* modus, quem facere institueris: penna post derad-„ tur ad usus.

§. XII.

Neque minus accurate idem *Dioscorides (r)* edocuit, quo modo *e pice liquida* producatur *fuligo*: „ In lucerna (inquit „ nova, quae ellychnium habeat, nonnihil picis incendito, lu-„ cernamque fictili vase in clibani speciem conformato, superi „ in angustum fornicato, inferius perforato, ut clibani esse s-„ lent, operito, & adoleri sinito: consumtoque liquore novu „ infundito, quoad sufficientem usui *fuliginem* colleger. Omnibus autem prolixior est ejusdem Autoris *descriptio fuligi-nis thuris (s)*, hunc in modum: „ Forcipula, lucernis accen „ singulatim *thuris glebas*, in novam fictilem ollam concava „ imponito: & aereo vase in medio perforato, detersa diligen „ sorde, obtegito: alteram admoveto, ex altera ejus parte „ utraque subjectis quaternum digitorum altitudine lapillis, q „ facilius perspici queat, si urantur: & qua locus capax fuer „ glebulas alias supponito, & antea quam prorsus prior gleba sting-

(o) Lib. XXXV. c. 6. (p) L. V. c. 82. (q) L. II. c. 82. (r) Lib. c. 97. (s) L. I. c. 85.

linguatur, aliam imponito: donec ſufficientem *fuliginem* vi- "
leatis coëgiſſe. Continuo tamen externae aeramenti partes "
ſpongia, aqua frigida madefacta, abſtergantur: ita enim tem- "
perato aeris fervore, *fuligo* omnis inhaerebit: quae alioqui "
per levitatem decidua, thuris cineribus admiſcetur. Deraſa "
itaque *fuligine*, cinis cremati thuris ſeorſum ſubtrahendus eſt. "
Idem opus, quoad ſatisfactum tibi videtur, obeundum. Si-
mili modo e myrrha, ſtyrace, reſina, reliquisque lachrymis "
fuliginem excipi poſſe, idem autor oſtendit.

§. XIII.

Tot tamque diverſas *fuliginis* e rebus diverſis *praeparationes* ideo recenſere placuit, ut conſtet, quod nihilominus *commune omnium* ſit *principium*, *materia* ſcilicet qualiscunque *ad flammam concipiendam, fumumque craſſiorem reddendum idonea*, quae igne exardeſcens, in loco plus minusve a ſolidis corporibus prope aut remotius circumdato, inprimis autem altius fornicato, *fuliginem* exhibere queat, pro ipſiusmet materiae & aëris ambientis, aliarumque circumſtantiarum varia conditione, in quantitate & qualitate admodum inter ſe differentem. Caeterum neque hoc penitus praetermittere poſſum, quod nonnunquam *fuligo* poſſit oriri extra viciniam ſolidorum corporum, notiſſimo illius exemplo, *quae ellychniis inſtar fungi cujusdam adhaerere ſolet.* Non vacat autem hujus phaenomeni tam vulgaris rationem prolixius expendere; videat L. B. num ea ſibi ſufficiat, quam egregius alias Philoſophus *Honoratus Fabri* (*t*) ſuppeditavit. Ego cognatum illi & ſaepiuſcule conſectarium hoc breviter attingo, quod iſte *fuliginoſus fungus*, quacunque de cauſa mutato ſitu ſuo, & in alienum flammae ſtatum translatus, ab eadem facillime corripiatur atque conſumatur, ut adeo flamma, ſi qua ſimilitudine jocoſa ejus naturam in hoc negotio vellem deſcribere, comparari queat Saturno, quem natos ſuos devoraſſe, tradunt poëtarum fabulae. Fit autem hoc ſane extra

 jocum,

(*t*) Phyſ. Tract. V. L. II. Propoſ. 102.

jocum, ut *ignis productam a se in caminis ac fumariis fuliginem*, altius sublatâ flammâ, *incendat*, & in fumum denuo diffundat.

§. XIV.

Quod autem de *fuliginis conflagratione* pronunciavi, neutiquam evenit, si *fuligo igne* (ceu chimici loquuntur) *clauso* seu vase accurate occluso, uritur. Quamvis enim prima vice sic tractata aliquod ponderis detrimentum patiatur, repetitis tamen hujusmodi in occluso ustionibus, nil amplius de suo pondere amittit. Hoc experimentum, sicut in *vulgari culinaria fuligine* certo succedit, dummodo vas exquisite clausum existat, etiamsi contenta *fuligo* cum ipso vase penitus candeat, ut meru quasi videatur ignis, quemadmodum *Io. Nic. Pechlinus* (*u*) loquitur, ita idem quoque illustri *D. Stahlio* (*x*) observante com probatum est, circa illam *volatilem sive subtilem piceam fuliginem*, quae contra in aëre libero accensa, prunae instar candet atque universa in auras abit, ut vix modicum cinereae substantiae de magna ejus mole remaneat. Mihi sane hujus rei periculum facienti, ex unciis duabus *fuliginis camini* superfuerun post illam ustionem liberam, cinerum sesqui-drachma cum granis v. ex *fuliginis* alterius, quam *piceam & volatilem* antea nominavi, drachmis VI. tantum grana sex; quod tam insigne discrimen, quoad relictam a combustione materiam ipsius *fuliginis*, secundum species, variam proportionem particularum revera volatilium atque fixarum satis arguit; neque dubium est, qui per alias *fuliginis differentias* diversa quoque proportio materiae constituentis per idem experimentum comparitura sit.

§. XV.

Caeterum quia de proportione particularum terrearum atque fixarum, a *fuliginis* perfecta exustione remanentium dixi, par est ut reliquorum etiam generum materiae *fuliginem* componentis proportionem, quousque hanc analysis chimica manifest

(*u*) de Purgant. med. facult. p. 60. (*x*) Specim. Beccher. p. 120.

ſtat, experimento declarem. Verum autem ſatisque accura-
n calculum *D. Bourdelin* poſuit (y), *quod fuliginis librae* v.
*tenuem pulverem comminutae, per retortam decenter deſtillan-
praebuerint liquoris uncias* xi. *ſale volatili foetas, acidi ta-
n non expertes, olei vero uncias* xii. *cum ſemiſſe, ſalis deni-
e fixi drachmas* v. cujusmodi etiam proportionem ego ſupra
§. V. haud obſcure ſignificavi. Hoc utique notandum eſt,
od eo plus olei & ſpirituoſi liquoris obtineatur, quo magis
nſa & pinguis, atque inſtar ſuccini nigri ſplendeſcens eligitur
ligo, qualis communiter Spiegel-Ruß appellari, & in prae-
rniis aut caminorum veſtibulis inveniri ſolet.

§. XVI.

Modum vero *iſta fuliginis contenta producendi*, quam-
s complures Spagirico - Pharmacevtici autores tradiderint,
x tamen clarius ſimulque brevius exponere me poſſe pu-
, quam *Illuſtris D. Io. Maur. Hoffmanni*, Chimiae in hac Aca-
mia inſtauratoris immortaliter meriti, verbis (z): *Recipe fu-
inis optimae*, qualem modo deſignavi, *q. v. imple eadem re-
tam vitream loricatam aut terream, ad dimidium ferme,
cque furno deſtillatorio commiſſa, & admoto recipiente capa-
ſimo, deſtillationem igne aperto, primum quidem leni, ſenſim
ro per gradus augendo, inſtitue; ſic phlegma mox extillare de-
ehendes cum ſpiritu albicante, quod oleum flavum tandemque
beum cum Sale volatili, aliquando in prima ſtatim deſtillatione
nſpicuo, ſubſequetur. Finita hac prima deſtillatione, oleum a
ritu ſegrega, huncque per phiolam oblongam rectifica, & mo-
rato igne elevabitur ſal volatile, poſt aſſurget ſpiritus ſubtilior
vitro probe cuſtodiendus.*

§. XVII.

Diverſam quodammodo *methodum parandi fuliginis ſpiri-
m* propoſuit *Rob. Boyle* (a), quando prius *fuliginem* (perinde
ac

(y) Hiſtor. Reg. Scient. Acad. a Io. Bapt. du Hamel edit. p. m. 404.
(z) Act. Laborat. Chim. Altorf. p. 153. (a) de Vtilit. Philoſ. experiment, p. m. 371.

ac ſanguinem humanum, eodem fine) praecipit cum duplo ſpiritus vini digerendam, per ſex vel plures etiam ſeptimanas, in balneo, aut fimo equino, deinde per alembicum in arena vel cineribus tantum liquoris extrahere jubet, quantum prompte, citra empyrevmatis periculum, aſcendat. Remanentiam ab hac deſtillatione vaſe exemtam committit retortae robuſtae & amplae, & pari modo, quo antea dictum eſt, propellit *Spiritum* praevio aliquantillo phlegmatis, comitante vel ſequente *Sale volatili & oleo.* Aſt enimvero, quam ob rem hic autor *laborioſam cum ſpiritu vini digeſtionem*, ejusdemque rurſus *abſtractionem* tantopere commendet, ego quidem haud perſpicio, niſi forte exiſtimaverit, *faciliorem principiorum fuliginis recluſionem* ope illius digeſtionis effici. Perquam probabile vero eſt, inſignem copiam ſubtilioris materiae ſalino-volatilis oleoſae, digerendo ſolutae, e *fuliginis* maſſa ſimul cum ſpiritu vini per primam deſtillationem abſtrahi, reſiduum vero per hanc ipſam abſtractionem inane ac deterius reddi. Taceo inutilem Spiritus vini jacturam, praeſertim cum ſingularem iſtius abſtracti liquoris utilitatem nullam autor laudaverit, & propterea forſan nullam agnoverit, cum antea reprobaverit *Io. Hartmanni* (b) *modum rectificandi ſpiritum fuliginis cum ſpiritus vini quantitate dimidia*, quod hoc pacto *non purus fuliginis ſpiritus* impetretur, quem tamen *Hartmannus*, perinde ac *oleum*, quod ſimul prod. *depuratiſſimum*, & camphorae odorem referens, aſſeverat.

§. XVIII.

Utrum largior *Salis volatilis* quantitas e *fuligine* obtineri queat, ſi haec ſecundum *Iacobi Barneri* conſilium (c) digeratur prius ac debite reſolvatur in balneo, id quidem fateor me hactenus non tentaſſe, & vel ideo neglexiſſe, quod valde dubitem, num experimentum operae pretium ſit facturum. Hoc utique exploratum habeo, per inſtitutam *rectificationem liquoris primum deſtillati*, ſuper capite mortuo aut cineribus *fuligin.*

majori

(b) Prax. chimiatr. p. m. 18. (c) Chim. Philoſoph. p. 339.

jorem *salis volatilis candidi & consistentis copiam* posse colli- tum etiam *oleum subtilius ac delicatius*, quod crassiores hu- partes sic in fundo retineantur, ipsaeque acidae particulae, ae *sali volatili urinoso* compedes injecerant, in cinerum aut usti capitis mortui alcalino-terrea materia figi videantur; quam- etiam improbabile non sit, sed aliis experimentis comproba- n, *quod oleum, sali fixo capitis mortui aut cinerum alcalico rur- combinatum, et simul igne agitatum, aliquas ejus particulas sphaeram salis volatilis secum abripiat.* Hac igitur ratione, et piosum, et satis purum sal volatile nancisci licebit: si quis ta- n id ipsum *amplius depuratum*, et ab omni empyreumate (quod o debetur) liberum desideret, adhibere poterit *Boyleanum ar- cium* (d), *affundendo spiritum vini summe rectificatum*, qui le omni oleoso foetore sal exuet, ut ne quidem opus sit ad- one, quam idem autor commendat, alius olei fragrantis, ad rigendum, sive potius palliandum, empyreuma.

§. XIX.

Ut seorsim de *oleo fuliginis* aliquid commemorem, haud uidem lubet ea repetere, quæ supra de ejus ordinaria propor- ne ad totam *fuliginis* compositionem, de discrimine inter id, od destillando primum elicitur, *flavum ac tenuius*, & alterum, od subsequitur, *rubeum magisque crassum ac foetidum*, de re- ficatione item, qua secundum *Hartmanni* methodum longe tilius atque purius, camphorae odorem referens,* obtinetur. c saltem breviter indico, quod intensior coloris et empyreu- tis in oleo gradus, non solum vehementiori *fuliginis* adustio- sed simul per ignis violentiam cum oleo elevatis crassioribus ticulis, sulphureo-salinis, adscribi debeat; quod sane rectifi- ionis phænomenon clare ostendit, dum destillationi per alti- m ascensum denuo commissum *oleum*, adhibito mitiori ignis du, *longe tenuius*, *atque minus foetens* separatur a crassiore, graviter olente materia, quae in fundo cucurbitae relinquitur.

(d) l. c. p. 420.

Non possum autem praeterire silentio *peculiarem modum p* *randi fuliginis oleum*, absque destillatione, *a Rud. Glaubero* (commendatum. *Coque fuliginem tamdiu cum aqua*, (vel quo melius urina) *donec sanguinis instar rubescat aqua, quam exp ne hyemali tempore in vase terreo, frigori intensissimo; donec mnia in olla congelentur in glaciem albam: quo facto vas co fringe, et in medio glaciei invenies oleum calidissimum, rubru instar sanguinis, viribus nil cedens oleo destillato; quod eti rectificare licet, unde vires ejus exaltantur.*

§. XX.

Jo. Franc. Vigani (*f*) eundem fere describit processum hoc saltem discrimine, *ut moles ampla fuliginis accumulata, p se in lapideam substantiam concreta, suspendatur in frigidissi rigore hyemalis aurae per* LXXX. *horas, aut plures, tum in me massae confractae inveniri* affirmat *balsamum viscosum conc tratum.* Optaverim ego, ut anni tempus occasionem perm teret, instituendi hocce experimentum! interea vix satis inte go, quomodo *in massa fuliginis sicca*, et instar lapidis dura, so aër frigidus tantam sequestrationem oleosae partis ad centru massæ, quod tamen pariter solidum sine dubio fuerit, effic queat. Quod si tamen, sive hac, sive *Glauberiana methodo* praestetur, de concentrata parte oleosa eo minus dubitand erit, quo magis simile quid in cerevisia et vino evenire ce constat. Cæterum magis arridet istius liquidi *appellatio Vi niana, balsami*, quam *Glauberiana, olei*, quod non sincerum leum, sed *sulphureo-spirituosum spissamentum*, aquosis eti liquoribus dissolubile, illud fore, persuasum habeam. Quo tem artificio Celeberr. *D. Stahlius fuliginem puram, ab ad rente superficialiter actuali adhuc pinguedine liberatam, in rum oleum & pinguedinem reducere* possit (*g*), illud quidem latere, lubens profiteor.

§. XXI

(*e*) Furn. Philos. P. II. p. 138. (*f*) Medull. Chim. p. m. 30. (*g*) Opusc Chim. Phys. Med. p. 762.

§. XXI.

De sale fixo tandem *fuliginis* etsi nonnulla jam ante protu-rim, hoc tamen breviter addo, quod nimis liberaliter *insignem us copiam* è combusta in cinerem *fuligine* extrahendam, polli-antur diversi Scriptores chimici. Hos inter Clariss. *D. Jo. Helfr.* ûngken (h) asseverat, *longe majorem salis alcalisati quantita-m impetrari, si prius calcinetur fuligo vase clauso*, igne in prin-pio intentiori, postea teratur, denuoque igni (sed libero) com-issa, baculo ferreo agitetur, usque dum colorem cineritium duat. Causam largioris hoc pacto colligendi *salis fixi* copiam, itor rejicit in *salis volatilis conservationem* in prima, vase clau-facta ustione, ejusdemque *cum aliis fixioribus a natura parti-lis combinationem, ut sic in naturam salis fixi transmutetur iasi sal volatile*; quæ sane theoria satis speciosa apparet. Mihi ero, experimentum capienti, haud satis feliciter respondit effe-us, *neque enim isto modo calcinata fuligo, notabiliter majorem lis copiam elargita est.* Cæterum qualis communiter ejus sit *oportio*, supra jam in §. XV. indigitavi, cui observationi aliquam cem affundit, quod in §. XIV. commemoravi, de magno isto ecremento capitis mortui *fuliginis*, dum in aperto igne in ci-eres exuritur, unde haud difficulter potest intelligi, quod, cum axima pars inter calcinandum avolet in auram, *e paucis cineri-s relictis, exiguum salis elici possit*; quin etiam hoc velut a iori cognoscere licet, quoniam isti *cineres* quantulicunque, *si gustentur, parum acredinis referunt.*

§. XXII.

Sed jam satis fuse dixi de *chimica fuliginis analysi*, per quam ius natura evolvitur, ut nunc facilius constet, *quid medicina fuligine sibi possit promittere.* Quod si *primas*, a Philoso-is olim dictas *qualitates in fuligine* rimari & æstimare ve-, utique cum *Galeno* (i) statuendum foret, *in quavis fuligi-ne*

(h) Chim. experimental edit. noviss. p. m. 720. (i) de simpl. Medicament. Facult. Lib. VII. p. m. 475.

ne exsiccandi qualitatem aut facultatem eminere, totamque a
naturam ejus terrenam apparere. Quamvis enim in sua comp
sitione, ceu jam sufficienter fuit ostensum, haud exiguam qua
titatem subtilioris materiae, salino-sulphureae, vel (ut *Galen*
loquitur) *quasdam etiam ignis, qui materiam combussit, reliqu*
contineat, tenuiumque sit partium, istæ tamen subtiliores par
culae, gravioribus fixisque terrestribus involutae & conclus
praesentiam & energiam suam vix queunt exhibere, nisi a
ignis impetu, aut liquorum solventium virtute expediantu
reliqua mixti compage. Istam igitur *siccandi potentiam* exer
fuligo quaelibet, quousque sibi relicta & concreta, humano c
pori applicatur, extrinsecus inprimis, diverso licet, pro dive
specie gradu, & majori aut minori caloris & acredinis concu
Quale discrimen etiam *Galenus* l. c. agnovit, quando *fuligin*
thuris, siccando quidem *valentiorem, ast sine acredine*, ipsi v
similem, quae *ex terebinthina* & *myrrha* producitur, sed *e sty*
valentiorem, magis etiam *picis liquidae*, quin adhuc amplius
dri fuliginem, pronunciat.

§. XXIII.

Sicut autem *fuligo* secundum species rerum, a quibus
tur, virtute & effectu differt, ita longe magis determinat
usum *diacrisis* seu *dissolutio*, in diversas quibus componitur
tes. Hanc duplicem statuere necesse est, *naturalem* & *artif*
lem. Per illam intelligo, dum intro assumta *fuligo*, recluc
in ventriculo per liquorem gastricum, & alios ibidem
tentos humores. Quamvis autem hanc *non semper omnino*
fectam evenire existimem, verosimile tamen est, in ventri
non admodum debili & male disposito talem fieri, ut aliarun
rum etiam firmioris compagis, ita quoque *fuliginis solutio*
quae *subtiliorum & inprimis activarum partium segregati*
atque in massam sanguinis traductionem post se trahere q
Tametsi vero etiam sine dubio *quaedam fixiores sulphureo-*
no-terreae partes simul transportentur, *praecipuum* tamen

valetudini praestabunt *particulae tenuiores, volatiles, salino-oleosae*, quarum maxime explorata *virtus* est *in attenuando, resolvendo & aperiendo*. Hinc facili conjectura licet assequi *multiplicem fuliginis in substantia assumtae utilitatem*.

§. XXIV.

Debet autem, pro interno usu, eligi *fuligo camini optima & purissima*, qualem in §. XV. designavi. Hujus drachma una *in pleuritide* exhibita multum confert *Riverii (l)* testimonio. Proderit autem sine dubio *sanguinem in pleura stagnantem, aestuantem & ichorescentem discutiendo, ejusque corruptionem corrigendo*, per antea laudatas subtiliores salino-sulphureas particulas; quod sane apparet exinde, quoniam *spiritus fuliginis*, utpote iisdem particulis constans, similiter, imo efficacius conducat in eodem affectu, *Hartmanno, Riverio*, aliisque peritis medicis asseverantibus, quem etiam *in casu ab alto*, aliisque casibus, ipsa inprimis *sterilitate*, & ubi volatilibus rarefactivis opus est, depraedicat *B. Wedelius (m)*. Nec alieno nititur fundamento pridem ab *Hippocrate (n)* commendata *virtus fuliginis in expellendo foetu mortuo*, ubi ipsam cum cancris fluviatilibus, rumicis ac rutae radicibus tritam, & cum aqua mulsa unitam, sub dio per noctem expositam, parturienti bibendam suadet. Pari ratione *secundinas remorantes* in multis puerperis *D. Froschelius* exegit, domestica medicina, *pane* scil. *siligineo, fuligine aheni probe tincto, ad comedendum exhibito*, narrante *Achille Gassero (o)*: ad quem locum *Georg. Hier. Velschius* notavit, *fuliginem uterinum esse remedium*, etiam mulierum experimento; quod iterum confirmat *spiritus fuliginis*, cum spiritu secundinarum aequali portione usus, in partu difficili probatus *Io. Iac. Waldschmidio (p)*. Quare tanto minus mirari decet, quod, fidem faciente *Io. Michaële (q)*, *fuligo camini* ad drachmam unam, in

(*l*) Prax. Med. Lib. VII. cap. 2. p. m. 442. (*m*) Compend. Chim. p. 50. (*n*) Lib. I. de morb. mulier. §. 128. (*o*) Obs. Med. a G. H. Velsch. edit. N. XC p. 42. (*p*) Oper. p. m. 365. (*q*) Prax. clin. general. Part. I. Lib. V. c. 32.

ovo sorbili data, valeat *in Epilepsia uterina*, cujus experimenti successum certiorem ego putaverim, sicubi *a mensium difficultate, aut uteri obstructione* malum originem duxerit, ut ita *fuligo* posset aperiendo succurrere; quamvis etiam, quod *alios epilepticos* juvare queat, serio testetur *Io. Andr. Stisserus (r)*, aliquoties nempe sibi probatam *vim epilepticam fuliginis crudae*, quam, cum rasura martis in pilulas redactam, haud semel vilioris fortunae hominibus, aut rusticis, *adversus Epilepsiam* commendaverit, plures quoque harum pilularum usu satis diu continuato, ab epileptico morbo (cum quo per aliquot annos conflictati erant) auxiliante Deo liberatos meminerit. Talium experimentorum notitiam si habuisset *Io Schroederus*, neutiquam statuisset (*s*), *quod fuligo per se rari sit usus*, nec adhibeatur, nisi quod eam *in suffocatione matricis* cum successu propinatam esse mulierculis plebejis meminerit. Quare *Frid. Hoffmannus (t)* modeste corrigit *Schroederum*, quod apud vulgus *sane non rari usus* sit fuligo, sed *in contusionibus, casu ab alto, lipothymia, febribus* cum aceto soleat offerri.

§. XXV.

Longe autem *amplior* est *utilitas*, pluribusque in casibus *probata virtus praeparatorum e fuligine medicamentorum*, quorum quidem aliqua jam commemoravi, *quae scilicet per chimicam destillationem obtinentur, spiritum* puta, *sal volatile*, & *oleum*, & quod a residuo seu capite mortuo elici potest *sal fixum*. De hoc ultimo nihil nunc opportune profiteri possum, quoniam externis tantum iisdemque perpaucis destinatum est usibus. Dicam ergo sigillatim de reliquis, tali modo, ut *singulorum singularem efficaciam* in his illis morbis exploratam enarrem, *convenientiam* vero *in quibusdam casibus* pariter indigitem; quam sane, quanta sit, haud difficulter præsumere licet, cum satis clare constet, quod *spiritus*, in liquorem resolutum *sal volatile*, cum

(*r*) Act. Laborat. Chim. Helmstad. Specim. III. c. 8. (*s*) Thesaur. Pharmacolog. p. m. 730. (*t*) Clav. Pharmacevt. p. m. 584.

cum *olei* ſubtilioris portione ſimul contineat, ipſum vero *oleum* de ſale volatili participet, neque hoc illius conſortio penitus careat, niſi fortaſſis curioſo nimis artificio, cujus in §. XVIII. memini plusquam neceſſarium inſtituatur divortium. Et profecto, i fateri licet quod mihi videtur, *ſupervacaneam puto iſtam dilientiorem ſalis volatilis, ab omni oleo ſequeſtrationem*; tametſi nim hoc pacto ſuavius obtineatur, *nonnullis* tamen *in caſibus* .g. hyſterici, epilepticis, nihilo præſtantius, ſed fere *inertius* obervabitur. Utique autem *oleum* admittit rectificationem, indeue ad internos uſus paulo magis accommodatum redditur. Cærum *ſpiritus fuliginis* rectificatio, ut Medicinæ utilior fiat, *non am omnem olei ſequeſtrationem, ſed hujus duntaxat ſubtilioris, um ſale volatili exactam combinationem*, et *concentrationem* *liquorem* poſtulare videtur. Multum vero ad bonitatem & ficaciam ſpiritus illius (meo quidem judicio) facit, quod *ſal olatile urinoſo-alcalicum*, *acidulis* quibusdam *particulis temratum*, & quaſi correctum poſſideat, ideoque a ſpiritibus Corı Cervi, Eboris, & qui ab aliis animalium partibus deſtillantur, uodammodo differat, magisque ad ſpiritus Tartari naturam ininet, hoc ipſo tamen ſubtilior exiſtat.

§. XXVI.

Utrum vero *e quercu & larice nata fuligo* præſtantiorem ae alia fuligine ſpiritum cum oleo elargiatur, quemadmodum *artmannus* autumat, ego quidem dubito, neque tamen infior, quod credam, *e lignis*, vulgo *duris* appellatis, cujusmodi nt *quercinum*, *faginum*, *betulinum*, productam *fuliginem agis acidulum praebituram ſpiritum*. Quicquid tandem hom fuerit, e dictis haud obſcure puto elucere *facultates ſpiritus liginis communes* cum aliis ejusdem generis, partim jam lautas *in reſolvendo*, *diſcutiendo & aperiendo*, a quibus *phoreticae*, *diureticae*, *emmenagogæ*, quin etiam *alepharmacae* & *febrifugae*, *antepilepticae* & *anthyſtericae*, fa- derivantur. Adverſus capitis quosdam affectus, *catarrhos*

in

in ſpecie, tum & *epilepticos*, & *apoplecticos inſultus*, procul dubio efficacior erit *ſpiritus fuliginis ſuccinatus*, ex utriusque ſcilicet aequalibus partibus decenter deſtillatus, & ſuper cineres clavellatos, aut calcem vivam, rectificatus, qualem *B. Wedelio* quondam in uſu fuiſſe, affirmavit mihi benevole Excellentiſſimus *D. Lentilius*, Archiater Duc. Würtemberg. Celeberrimus, Fautor & Patronus meus ſummopere colendus. Fortaſſe analoga fuit compoſitio illius empirici, *Rob. Boyleo* cogniti, ob curas perfectas famoſiſſimi, maximeque ob remedium certum, cerebri morbis, nunc ſub *auri potabilis*, nunc vero *panaceae* nomine feliciter adhibitum, celeberrimi, cujus *primarium ingrediens* eſſe comperit *Boyleus* (*u*) *ſpiritum fuliginis*. Quamvis autem hunc tam invidendo ac portentoſo elogio condecorare ego haud ſuſtineam, non poſſum tamen ex altera parte in *Dan. Ludovici* ſententiam ire, qui (*x*) *fuliginis ſpiritum, ſive vulgaris fuerit, ſive ſpecioſiori ratione paratus, aliis ejusmodi ſpiritibus longe poſtponendum cenſuit.*

§. XXVII.

Quae hactenus *de ſpiritus fuliginis interno uſu* ejusdemque multiplici effectu ſaluberrimo expoſita ſunt, bonam quoque partem *in oleum* illius quadrare videntur, praeſertim, ubi id rectificando a craſſiore empyrevmate liberatum fuerit, quale eſt illud ipſum a *Hartmanno* l. c. tantopere laudatum, quod ſpiritui longe anteponit. Ejus enim guttas tres *agonizanti aegroto* in actu exhibitas mirabiliter eum refocillando reſuſcitare teſtatur, unde & hanc δοκιμασίαν imminentis mortis animadvertere liceat; ſi ſudor poſt exhibitum oleum copioſius emanarit, ſignum indubitatum ſanitatis & convaleſcentiae erit, ſi ſecus, mortis. Atque hoc eſſe veriſſimum, a ſemetipſo non ſemel probatum affirmat *Frid. Hoffmannus* l. c. qui etiam aliud *ex fuligine oleum mirabile* conficiendum docet, hoc modo: Recipe *fuliginis ſplendentis, ſuccini albi, ana q. v. deſtilla lento ignis gradu ex ret-*

(*u*) l. c. p. 223. (*x*) Pharmac. modern. ſecul. accommodand. p. m. 213.

per retortam, primo phlegma, dein spiritum album, & ultimo oleum album & rubrum cum sale volatili prodibunt, postea oleis separatis, liquorem per maris balneum rectifica, & acquires sal volatile; oleis deinde affunde spiritum vini, digere aliquantisper, deinceps destilla, & nancisceris oleum camphorae odorem aemulans; hujus dantur guttae tres in omnibus fere affectibus. inprimis in pleuritide; imo agonizantibus exhibitum, edit miracula. Idem autor alibi (y) hoc *oleum specificis antepilepticis* accenset remediis, cujus guttas septem, in aqua liliorum convallium propinatas, *caducum* strenue domare tradit.

§. XXVIII.

Caeterum sicut iste *Hoffmannianus olei fuliginis* componendi modus, solius fere succini accessione, ab *Hartmanniana* methodo discrepat, ita rursus alium præscribit ipse *Hartmannus* verbis seqq. *Quod si cum fuligine vulgari nostrate fuligo laricis, vel etiam quercus misceatur, exindeque more usitato eliciatur oleum correctum, multum id praestabit in caduco & contractura, syncopen & lipothymiam solvit, spiritusque animales vehementer excitat & corroborat.* Verum enim vero, num singularem haec e *diversis fuliginibus* compositio olei, prae illo ex unica communi fuligine, ipso effectu habitura sit praerogativam, experimentis amplius confirmandum relinquo. Interea *salis* etiam *volatilis* mentionem aliquam seorsim habendam mihi esse video. Hoc ipsum *a scoriis sulphureis depuratum, albissimum*, instar camphorae granulatae, anteponit oleo *Frid. Hoffmannus*, l. c. & ex eodem cum calce auri sublimato, promittit *sulphur auri*, per spiritum vini postea extrahendum; de cujus laboris felici eventu, ut certe, num operae pretium sit facturus, ego quidem subdubito; neque etiam hoc possum comprehendere, quod in universum, & in quolibet casu, *sal istud volatile fuliginis*, adeo exquisite ab oleo separatum praestet. Cum enim *oleum*, etiam solitarie exhibitum, sicut antecedente §. declaratum est, multiplicem

D & exi-

(y) Meth. Med. p. 282.

& eximiam praebeat medicinam, ejusdem qualiscunque participatio efficaciam ſalis volatilis non modo non impedire, ſed in aliquibus caſibus promovere poterit, quemadmodum etiam de ſpiritu fuliginis in §. XXV. fuit oſtenſum. An vero, eodem *Hoffmanno* aſſerente, *hoc ſal unum e maxime volatilibus corporibus, in tota rerum univerſitate ſit*, excepto eo, quod ex tartaro elicitur, peritiores chimici decernent. Caeterum ad *ſingulares uſus ſalis illius* hoc referendum puto, quod ſit *praecipuum ingrediens ac veluti baſis remedii ſpecifici adverſus atrophiam, ab Henr. Screta compoſiti*, cujus deſcriptionem, Celeberrimi Viri *D. D. Lentilius* (z), & *Zvingerus* (a) exhibuerunt, ipſe vero autor non tantum *in communi atrophia infantum*, ſed etiam in *ſcrophulis*, & in *rachitide* magno cum fructu adhibuiſſe fertur.

§. XXIX.

Ab his hactenus recenſitis, e *fuligine*, per deſtillationem parandis medicamentis, ad ea nunc tranſeo, quae *per artificioſam ſolutionem & extractionem* obtinentur. Horum in ordine, praecipuum eſt inventum *Gabr. Clauderi*, quod ipſe titulo *Eſſentiae alexipharmacae* celebravit (b). Modus componendi ſummatim hic eſt: Recipe *cinerum clavellatorum partes II. ſalis ammoniaci p. I.* vel paulo amplius, *ſolvantur* ſimul aut ſeparatim *in ſ. q. aquae communis*, cavendo exhalationem ſalis volatilis ammoniaci. *Liquor*, per ſubſidentiam, aut filtrum purificatus, *ſuperfundatur fuliginis optimae* ſ. q. ad eminentiam aliquot digitorum, vitro bene clauſo aliquoties agitetur materia; ſic brevi temporis ſpatio fiet ſubtiliorum in *fuligine* partium oleoſo-ſalinarum ſolutio, & in liquorem affuſum ſuſceptio. Quod ſi pro alexipharmaco ac diaphoretico fine, *in locum aquae communis ſubſtituantur deſtillatae quaedam congruae*, e. g. *ſambuci, flor. acaciae, cardui benedicti, ſcabioſae*, &c. ſine dubio eſſentia erit accommodatior. Debet autem utique ſervari *illa ſalium proportio*: quod ſi enim

(ſicut

(z) Miſcellan. Med. Pract. P. III. p. 59. (a) Theatr. Prax. med. Append. p. 607. (b) Meth. balſamand. cadav. cap. 7. p. m. 188. ſeqq.

(sicut quaedam descriptiones habent) utriusque salis quantitas aequalis accipiatur, futurum ego prorsus arbitror, ut *neque salis volatilis in ammoniaco, neque in fuligine existentis, sufficiens contingat evolutio.*

§. XXX.

Vix satis idonea *Clauderus* invenire verba potuit, quibus eloqueretur multiplices, admirandasque *virtutes illius essentiae*, tam facili negotio, exiguisque sumptibus conficiendae. Illas vero *generaliter* consistere asseverat, *in vi diaphoretica, diuretica, aperiente, purificante, abstergente, resolvente, atque ita cordiali, bezoardica, febrili, nephritica, expectorante, antipleuritica, catarrhali* quam vocant, *nervina* & similibus. Bene autem monet autor, se scribere haec medicis methodicis, qui antiquum illud *sapienti satis*, intelligant. Caeterum *magna* sane *hujus medicamenti hodieque est celebritas*, ut alibi locorum, ita seorsim in mea patria, & in ipsis *Celsissimorum Domus Hohenloïcae Comitum* aulis, vulgatissimo nomine der schwartzen= oder Ruß=Tropffen. Quamvis autem, nusquam non certis, imo bene multis in casibus, admodum conducere posse illam *fuliginis essentiam*, persuasum habeam, singulariter tamen popularibus meis eandem prodesse, ideo arbitror, quod *diaetae vinosae*, & praesertim *novellorum crudiorumque vinorum noxam*, indeque natam *vitiatam humorum dyscrasiam*, & *viscerum obstructiones corrigere*, & *auferre* queat. Testem hujus experientiae, omni exceptione majorem appello Laudatissimum *Dn. Lentilium*, qui per ista novem lustra, quibus medicinam diversis in locis praesertim in Suecia felicissime fecit, eodem medicamento *in stasibus humorum quibuscunque expediendis* familiarissime usus est.

§. XXXI.

Duas alias, quodammodo discrepantes, *fuliginem solvendi*, & ad medicas utilitates *extrahendi rationes* proposuit *Jo. Andr. Stisserus* (c), *Elixiriorum* titulo. Horum alterum conficitur

(c) Specim. I. c. II.

ficitur *per ſpiritum vini*, non ab omni phlegmate liberatum, *floribus ſalis ammoniaci* cum ſale communi ſublimatis ſaturatum, unde per aliquot horarum digeſtionem, emergat *elixir diaphoreticum ac diureticum* egregium, cujus drachma ſemis, ad ſcrupulos duos, feliciter medeatur *febribus intermittentibus*, præcipue *quartanis*, nec non *cachexiae*, *ictero*, &c. Altera compoſitio recipit *ſpiritus vini & urinae*, aut (quod ſuavius reddit medicamentum) *ſpiritus ſalis ammoniaci cum ſale tartari parati partes aequales*, & quantum ſufficit ad certam *fuliginis* molem diſſolvendam, & extrahendam. Circa hunc vero modum obſervari debet, ut digeſtio fiat optime clauſo vaſe, ut ſalino-volatiles particulae conſerventur, quarum in gratiam quoque omittenda eſt filtratio liquoris, idemque per inclinationem tantum ſeparandus, & accurate clauſo vitro aſſervandus. Huic *elixirio* autor *inſignes* adſcribit *vires in morbis convulſivis*, *doloribus colicis & nephriticis* &c. offerendo paulo minori doſi, a ſcrupulo uno ad drachmam ſemis. Caeterum, vel me tacente, lectores chimicarum rerum non penitus imperiti, facile intelligent, diſcrimen inter iſta duo *elixiria* potiſſimum conſiſtere *in diverſa ſalium*, quae in menſtruis continentur, *natura*. Hinc *prius elixir* magis de ſale ammoniaco enixo, alterum de volatili-urinoſa ejus portione, participat; quo etiam fundamento unice nititur diſpar utriusque effectus. Mitto plura talismodi *ſolutionum fuliginis exempla*, & illud inprimis, quod *Clauderus* (d) *Tincturae auri* pompoſo nomine inſignivit, quamvis aegre mihi perſuadeatur, iſto, non minus laborioſo, quam ſumtuoſo proceſſu, *veram auri tincturam* impetrari poſſe, & tale medicamentum, quod operae pretium ſit facturum.

§. XXXII.

Nunc autem opportunum utique eſt, ut ad *fuliginis*, *ejusdemque præparatorum*, *externos uſus* pariter declarandos transeam, ediſſerendo primum, *quid fuligo in ſubſtantia extrinſecus adhibi-*

(d) l. c. p. 202.

adhibita efficiat? Ostendi autem jam supra, in §. XXII. quod *fuligo qualibet, sibi relicta*, forinsecus præsertim applicata, *siccandi vim exerat.* Hoc igitur fine commendatur *a Dioscoride* c. *fuligo thuris, butyri, picis liquidæ, adversus oculorum fluxiones, & ophtalmiam humidam, quin & inflammationes & exulcerationes;* quibus in affectibus consultum esse videtur *camphoræ fuliginem* eligere, tametsi magnam ipsi prærogativam non aum attribuere, nec intelligam, cur *Dioscorides* alibi (e) seorsim præferat *e populo nigra collectam fuliginem, saliva subactam*, ad easdem defluxiones? Hoc equidem persuasum habeo, in hujusmodi casibus convenire *fuliginem quam maxime subtilem, & omnis acredinis fœtorisque expertem*, qualis profecto est conditio nominatarum antea specierum. Sicut autem, *non tam simpliciter siccando, quam simul absorbendo, & corrigendo humorum acrimoniam*, partim etiam *leviter repellendo* illorum affluxum, istis oculorum affectibus prodesse *fuliginem*, probabile est, ita simili ratione conducet in *Ozæna;* quo casu *Guil. Rondeletius* (f) *fuliginem candelæ ex cera rubra confectæ*, in cubiculo bene clau- & angusto, sub forma fumi naribus jugiter attractam, tanquam optimum remedium extollit, eoque aliquando tale ulcus curasse testatur, quod neque ab Italis, neque a Gallis medicis nari potuerat. Etsi vero autor, *quid cera rubra hic præstitet*, diserte non indicet, manifestum tamen est, quod *cinnabari*, hydrargyro & sulphure compositæ, qua cera tingitur, utilis sit accepta referenda.

§. XXXIII.

Porro ad *fuliginis, in exsiccando virtutem* pertinent exrimenta *a Christoph. Landrino* (g) laudata, quod scilicet *in inea*, tum & *aliis affectibus psoricis*, cute prius bene perfrica, præmissis etiam internis medicamentis, *fuligo subtiliter m aceto forti subacta*, nobilissimam præbeat medicinam. Ego

 autem

(e) Parabil. Lib I. c. 28. (f) de curand. morb. Lib. I. c. 65. (g) Hauß-Artzney / fol. d. 1.

autem cavendum hic esse arbitror, *ne quis hoc usu fiat periculosus humorum repulsus.* Certe enim, quod *adstringendo* simul valeat *fuligo*, praecipue cum aceto remista, confirmant observationes medicorum non paucae, quàm *diversi generis haemorrhagias sedaverit externus ille fuliginis usus.* Memorabile prae caeteris hanc in rem judico *Benjam. Scharffii* (*h*) testimonium sequens: In persona illustri *lochiorum fluxus nimius,* miraculi instar, brevi intervallo sistebatur sequenti remedio: *Recipe fuliginis fornacum q. v. aceti vini, vel cujuslibet acerrimi, q. s. misce, fiat instar cataplasmatis, quod linteo exceptum applicetur infra genua, & exsiccatum renovetur. Tentavi idem remedii genus postea pluries in nimio mensium fluxu, & semper, remotis etiam omnibus aliis, illico in principio exoptatus successus est subsecutus, inprimis vero, in sanguinis constitutione serosiori, acriori & tenuiori, ut & praemissa venaesectione in plethora, &c.* Eundem plane efficacem *fuliginis* usum *in haemorrhagia uteri*, aliis remediis incassum adhibitis, a se observatum mihi coram asseveravit praelaudatus *D. D. Io. Maur. Hoffmannus.*

§. XXXIV.

Non solum autem *in sanguine sistendo*, sed etiam *vulnerum sclopetorum dolore mitigando*, perutile officium praestare *fuliginem* testatur *Waldschmidius* (*i*), & hunc in finem commendat *linimentum ex fuliginis splendentis uncia dimidia, vitell. ovi, olei hyperici & spiritu vini ana q. s. compositum*, addita ratione, quod cum in hisce casibus major adsit contusio, non debeant habere vim humectandi, sed exsiccandi potius medicamenta. Similiter *adversus bubonis, etiam pestilentis dolorem, Nic. Chesneau* (*l*) sequ. laudavit *Cataplasma: Recip. fuliginis uncias* jv. *salis subtiliter pulver. unc.* ij. *vitell. ovor. N.* iij. *misce & calidum appone*. Fortassis haud immerito huc etiam traherem *Pilulas, a Jüngkenio contra odontalgiam praescriptas* (*m*), quarum ingrediens ratione

(*h*) Miscellan. Acad. N. C. Dec. III. Ann. V. & VI. Obs. 85. (*i*) l. c. p. m. 379. (*l*) Obs. Med. p. m. 594. (*m*) Compend. Chirurg. p. 457.

ione ponderis præcipuum eſt *fuligo*, tametſi cum opio, aliisque arcoticis conjuncta ſit. Credibile vero eſt, in iſtis caſibus, *non am proprie dolorem ſedando, quam ipſius cauſam corrigendo, parim etiam discutiendo, juvare fuliginem*, cumprimis illam vulgaem e caminis, quæ paulo magis evolutas ad ſenſum exhibet parculas ſalino-ſulphureas, odore & ſapore teſte. Huic propterea *acultas* etiam tribuitur *blande cathaeretica*, ut etiam hoc nomie conveniat *in bubonibus & carbunculis maturandis & aperienis*. Eo ſpectant *Emplaſtra de fuligine*, non unius praeſcriptiois, cujusmodi extat *Riccii* cujusdam, & illud *in Pharmacopœa lugustana (n)* recenſitum, quamvis *nec mole, nec virtute praeipuum ingrediens eſſe fuligo appareat*, utpote multis aliis actioribus ſepticis, & maturantibus permiſta. Equidem *pictorum uligini, ex vitriariis officinis petendae, Dioſcorides* non modo crem, ſed & *erodendi potentiam* tribuit, qualis tamen nulla mi- hactenus comperta eſt, ut ideo ſuſpicari liceat, corruptum eſſe um *Dioſcoridis* locum, praecipue quia hunc ſtatim excipit conaria quaedam aſſertio, *quod eadem fuligo, adhibita cum cerato ſaceo, membra fracta perducat ad cicatricem.* Non facile aum dixerim, qua intentione *ad carcinomata*, & *mammarum* inimis *cancrum, fuligo* commendetur, uti ſane *Io. Anglicus (o) ulverem ejus cancri corroſionem occidere atque mortificare certo*, firmat, cui quod experientia ſuffragetur, minime conſtat. uamvis enim *ſiccando & corrigendo putredinem* aliquid conferre deatur, in tam contumaci tamen, & ordinarie inſanabili malo, quaeſt *exulceratus cancer*, ſufficere poſſe, neutiquam credendum t, eoque magis obſcurum, quid tandem *exigua fuliginis por-* in magna quantitate dracontii, & arſenici, conferre valeat, nſtituendo tam nobili *medicamento anticancrino*, quale olim aedicatum fuit iſte *pulvis Ant. Fuchſii*, de quo, & in ejus denſionem contra vetus *Diſpenſatorium Norimbergenſe*, prolixe mmentatus eſt *Andr. Libavius (p)*; neque enim a ſignatura nigre-

(n) p. m. 235. (o) Roſ. anglic. p. m. 1026. (p) Ciſt. med. Schnizeri p. 115. & ſeqq.

nigredinis in *fuligine* ad cancri curationem aliquid induci posse existimo.

§. XXXV.

Cæterum aliæ quidem ac *diversa* a diversis laudantur *fuliginis virtutes*, *usu externo comprobatæ*, nominatim adversus *lumbricos*, a *Nic. Chesneau* (q), contra *crinones*, ab *Ettmüllero* (r), *passionem hystericam*, a *Jüngkenio* (s), *febres*, *epicarpii*, *cataplasmatis*, *aut emplastri forma*, autoribus variis &c. quæ tamen, & similia experimenta, *aut dubiæ fidei* esse, aut ita comparata puto, ut qualiscunque effectus, *non tam fuligini*, *quam admixtis rebus aliis* debeatur. Majori autem probabilitate nituntur assertiones *singularium* quorundam *usuum topicorum olei & spiritus fuliginis*. Sic istud *oleum* non rectificatum *in scabie fœda*, *Glauberus* l. c. *in ambustis*, *ad dolorem mitigandum Jüngkenius* l. c. *spiritum* autem *rectificatum*, in vehementia *paroxysmi podagrici*, *Dan. Ludovici* (t) haud leviter profuisse observarunt, Ast fidem propemodum superat, quod *Jo. Hartmannus* l. c. perhibet *de sale fixo fuliginis*, e capite mortuo per acetum extracto, deinceps coagulato, & rursus in loco humido frigido, per se in liquorem soluto, quo *ulcera cancrosa* semel iterumque inuncta, venenositatem suam visibiliter, vaporis instar reddant: hinc vero *oleum rectificatum* leni adspergine sæpius illitum, crustam, instar cuticulæ suprainducat, quæ sponte sua spatio quinque vel sex dierum cadens, ulcus consolidatum esse indicet. Hæc ille; quæ si præstiterit aliquis, *erit mihi magnus Apollo!*

§. XXXVI.

Usibus fuliginis hucusque recensitis, proprie medicis, addere non pœnitebit quosdam *paulo remotiores*, nempe *cosmeticos*. Talem *Dioscorides* adstruxit *fuligini* seorsim *picis liquidæ*, *quod ad pigmenta faciat*, *quibus palpebræ linuntur*, *ac venustantur*

(q) l. c. p. m. 580. (r) Differt. V. de affect. infant. (s) l. c. p. m. 180. (t) Miscell. A. N. C. D. I. A. III. Obs. 248.

lantur, item, ubi *glabris genis* pilos reſtitui oportet. Eundem ſum *Plinius* (*u*) tribuit *fungis lucernarum*, *ac fuligini*, quae ſt in roſtris earum, ſi cum adipe urſino, ladano, & adianto mi- ceantur. Conſentit l. c. *Galenus*, inprimis *fuliginem thuris* ad αλιβλέφαρα uſurpari. Nec deſunt diverſorum poëtarum alio- umque veterum autorum teſtimonia, de *fuliginis* laudato *uſu* *emendandis ſuperciliis*, *tingendisque pilis*; quam in rem legi oteſt *Iac. Grandii*, de ſtibii in re coſmetica uſu, diſſertatio (*x*). otaſſe vero etiam vel obiter decet *uſum fuliginis in dentifri- iis*, ſane non rarum, nec incongruum, quem ex ipſa ejus natura, perius abunde expoſita, facile licet aeſtimare.

§. XXXVII.

Tandem vero pauliſper extra oleas vagari, & *reliquos fuli- nis uſus non medicinales*, ſed alio ſpectantes breviter rimari ſcipio. Hic primum occurrit ille notiſſimus, *in conficiendo ſa- ammoniaco*; ſiquidem hoc, ad quinque partes urinae, & unam is communis partem, *fuliginis* dimidiam communiter recipere nſtat, enchiriſi congrua invicem miſcendo & coagulando; qua tione *ſalſedo fuliginis aſſociatur illi in urina*, & utraque vo- ilis alcalicae natura, coquendo figitur ab acido ſalis commu- . Quod ſi vero quidam conjecturae locus eſt, exiſtimaverim o, *fuliginis ſulphureo-terream materiam facere ad implicandas queſtrandasque particulas urinae oleoſo-mucoſas*, miſturae ſalis ud convenientes. Analogum quid habemus in elaboratione s communis fontani, ad quod purum reddendum, & nitide agulandum, requiritur vel ovorum gallinaceorum vel ſanguinis villi lenta viſcido-que terrea materies. *Alter uſus fuliginis* tatu dignus, chimico-mechanicus eſt, *in reducendis corpori- metallicis*, quem quidem habet communem cum aliis rebus oſo-pinguibus, & flammam concipientibus, ſicut ex chimico- m libris, ſpeciatim *compendio Rothiano* (*y*) colligere licet.

E §. XXXVIII.

(*u*) Lib. XXVIII. C. XI. (*x*) Vid. Append. M. A. N. C. D. II. A. VI. p. 108. & ſeqq. (*y*) p. 79.

§. XXXVIII.

Dubito fere, num *plures fuliginis usus non medicos, sed mechanicos* exponere debeam. Quare paucissimis tantum verbis attingo illum, uti vulgatissimum hodie, ita nobilissimum, *pro atramento typographico componendo*, cujus rationem quam clarissime tradidit *P. M. Caneparius* (z). Et jam olim usitatum fuit *atramentum librarium, ex fuligine vulgaris resinae, gummi subacta* paratum, cujus praeter *Vitruvium* l. c. meminerunt etiam *Dioscorides* ac *Plinius*: Modum vero compositionis, quae etiam gluten taurinum, & chalcanthi vel atramenti sutorii nonnihil recipit, accuratius edocet *Oribasius* (a); quare mirari subit, quod *Axtius* l. c. negaverit, veteres indicasse, quo pacto fiat *ex fuligine* atramentum scriptorium, cujus quoque rationem ipse ignoraverit, cum aegerrime subtilior aut volatilis illa fuligo aqueis liquoribus subigatur, facillime autem oleo. Sed quemadmodum hoc tritissimum est, quotidianis *pictorum & tinctorum speciminibus*, ita pariter constat prioris commistionis facilitas. Porro & hoc breviter adscribo *fuliginis utilitatibus, quod ipsa campis, agris hortisque inspersa, non parum conducat foecundando, partim etiam exedendo muscorum & lichenum vitia*; quam in rem conferri poterit *Verulamius* (b). Ego autem ex hisce sordibus me nunc subduco, tametsi non diffitear, potuisse multo plura in medium afferri pro illustranda *fuliginis physico-medica historia*, quae fortassis alia occasione adjicientur. Interea non possum non, cum *Claudero*, *depraedicare divinam benignitatem, quae cuilibet patrifamilias, sive is inhabitet regium palatium, sive levissimum tuguriolum, elargiatur tam multiplicis utilitatis materiam, fuliginem puta, quasi gratis suam opem commendantem*. Et sane ad *medicas* ejusdem *facultates* retro respiciens facile meum facio *Io. Dolaei* epiphonema (c): *Si fuliginis virtus melius dignosceretur, a Garamantis & Indis multa non coëmeremus medicamenta!*

TANTVM!

(z) De Atrament. Descript. IV. c. 4. (a) Medic. Collect. Lib. XIII.
(b) Hist. natur. Cent. VI. ref. 97. (c) Encyclop. med. l. I. c. 10. p. 154.

NOBI

NOBILISS. ATQVE CLARISSIMO

DN. CANDIDATO

S. P. D.

IO. IAC. BAIERVS D.

ORDINIS MED. SENIOR
ET ACAD. H. T. RECTOR.

N*Ae Tu nomen Tuum praefurnio fuliginoso creta inscribere, hoc est, operam perdere videris, dum è* fuliginis *tractatione luculentum testimonium et laudem eruditionis adipisci Te posse confidis!* ta *quidem fortasse iudicabunt malevoli, aut qui materiam Tuae Disser*-ationis *ex vulgi saltem praeiudicio aestimant. Tu autem tales minime* urabis, *quippe Tibi conscius, bonis doctisque Viris haud improbatum iri* borem *Tuum, cuius capessendi rationem et consilium ipsemet in proœ*-io *satis aperuisti. Quare et ego* atrae fuligini Tuae album adiicio alculum, *nec dubito quin plures habiturus sim* ὁμοψήφους, *tam Lecto*-s *illius speciminis, quam Auditores defensionis Tuae in publico certa*-ine. *Ita sane iam sustinuisti consuetas probationes alias, ut inter dignis*-mos *honorum Academicorum Candidatos Te merito numeraverit Colle*-ium *nostrum, Tibique gratulatum sit egregios studiorum Tuorum pro*-ectus. *Neque enim ea duntaxat feliciter assecutus es, quae propius ad* ὸ τεχνωθῆναι *pertinent, verum etiam quae ad* τὸ εὖ εἶναι *faciunt;* uo *nomine singularem Tuam in historia naturali, in re herbaria inpri*-is, *tum et anatomica et chimica peritiam intelligo, et quae humaniora* ocare *solemus studia. Horum praecipue fiducia, tum quoque propter* onos *mores Tuos, factum esse nosti, quod filios meos institutioni ac disci*-linae *Tuae commiserim. Sicut autem hoc in negotio Tuam fidem et* dustriam *satis comprobasti, ita meum amorem ac benefaciendi studium* xcitasti, *ut officiis adeo inter nos certatum fuerit. Ego vero nunc disce*-entem *Te piis votis prosequor, DEum T. O. M. precatus, ut dignam* ietate, *virtute et eruditione Tua fortunam largiri, Teque, in Veneran*-orum *Parentum aliorumque amicorum singulare solatium et gaudium* ncolumem *atque florentem perdiu conservare velit! Dab. ex Museo*, . *d. VI. Cal. Decemb. A. R. S.* cIɔ Iɔ c c XXII.

Quam-

QVamvis Fuligo fumo concreta ſit atro,
TE tamen Autore hæc nitida nunc luce refulget.
Hinc ſplendet doctrina Tua, hinc & ſplendida fama:
Doctoris ſplendor, TE lætaque cuncta ſequentur.

Nobiliſſimo DN. Candidato,
Amico ſuo ſuaviſſimo,
Honoris, affectus fauſtæque gratulationis ergo ſcr.

IOHANNES JACOBVS JANTKE, D.
Sereniſſimi Ducis Solisbaco-Palatini
Conſiliarius & Archiater,
Theoriæ Prof. Publ.

Αἰθαλόεντα Θεὸν χαρίεσσα ποτ' ἤρατο Κύπρις
Οὐδὲ λέχος κείνῳ δείδιε κοινὸν ἔχειν·
Ἰητρὸν χαρίεντα τί δεῖ καταμέμφεμεν ἄνδρα
Αἴθαλον οὐκ ἀσόφως χείρεσι μιγνύμενον.

Nobiliſſimo Dom. Candidato,
de Fuligine eruditam diſſertationem
inauguralem offerenti,
paucis his
αὐτοσχεδίως gratulabatur

IO. HENR. SCHVLZE, M.D. ET P.P.
h. t. Decanus.

